

Præfati Patres David, et Solomon, quor. sententijs se subscripserunt Aristoteles et D. Thomas duo aculeorum genera docuere, quibus homines ad observandas leges impellerentur Externum unum, et internum alterum: Externum est poena, vel premium. Internum est legis amor, et ueremens quadam illi parendi delectatio: Externum si nihil aliunde sumat, parum pungit, et accendit; non enim in lege domini, in qua tantummodo sunt pior. uoluntates, ut qui die, noctuq. illam meditentur; sed sub lege homines collocat, sub qua nullus probus inuenitur: dicente scriptura Iusto non est lex posita. Deinde qui aliqua spe premij ductus legi obtemperat mercenarius est. de quo scribitur. Mercenarius fugit, quia mercenarius est. Qui uero pana timore paret, non ueri paret, ut qui peccare non odit, quemadmodum false in carmine legitur, oderunt peccare mali, sed amat. Dehinc timor non diuturnus est, ut dicebat ille custos officij, Patet igitur quod externa incitamenta nisi internis adiuncta fuerint, parum ad legis observationem prodesse possunt

Internum aut legis scilicet amor, licet efficax sit, hominum tamen infirmitate et imbecillitate factum est, ut non diu citra externum admimiculum consistere possit. Nam etiam si timor non sit in charitate, perfecta scilicet (ut intelligendum esse admonerat D. Augustinus) quum Apostolus subiungat, perfecta claritas foras mittit timorem. In inchoata aut claritate non solum est timor, sed quodammodo eius est custos, sine enim timore summa securitas uel petulantiam uel negligentiam parit. At uero si hæc gemina incitationes interna scilicet, et externa simul iunctæ fuerint, apprimè lex ipsa observabitur. Itaq. si proposito huic Canonis est adoptentur, erit sancta Synodus notæ sui compos, que scilicet ratio mirari possit, ut Pastores gregem curent

Ad primum itaq. genus, quod est huius sanctæ legis amor, et obsequium nihil est quod æquè conducat, quam si auctor legis quis fuerit

conoscatur. Nam si declarabitur Deum Eius legis latorem esse
teste Davide ad eius observationem ardentius inflammabuntur
Somnes, inquit. ille, Ignitum eloquium tuum uerementer, et seruus
tuus dilexit illud. Præterea hoc nobis à natura insitum est, ut
eo libentius, promptiusq. obtemperemus, quò qui iubet est nobilior
Hoc certè nedum apud Philosophos est, sed etiam apud Jurisconsul-
tos, qui dum uaria Legum discrimina constituunt, ut hæc Plebiscita
illa Senatusconsulta nuncupentur, ijs nominib. innuunt, quod
Leges auctoritas uel minuitur, uel augetur. Et in Ecc.^{ci} Legib. ne-
quit inficiari, quod plus ponderis generalium Concilior. Canones
habent, quam Prouincialia Decreta.

Præterea hoc sic se E^{re} patet ex uarietate, qua sacra utuntur,
scriptura, Verbum, et imperium Regis urget, Nam minor. principu
tantum iussa commouent. Sed urgent maior. imperia. Si quis ad hæc
seret, consulat D. Paulum in Ep. ad Hebr. primo, secundoq. capite
in quo Legem Euangelio comparans hæc argumentatione utitur. Quo-
diens Deus nobis per præstantiorem loquitur, diligentius au-
diendus est. nunc per filium, et sibi æqualem, et angelis præstantiore
locutus est, ergo illius dicta uehementius oportet auscultare.

Est itaq. Diuina legis hoc proprium Tu mandasti mandata tua
custodiri nimis, Sed donemus etiam ita esse, quod æquè custodi-
atur lex si humana iure sancitum sit, ac si Diuino fuisset: non
est tamen possibile quod æquè perfecte seruetur. Nam eo perfectius
lex ipsa custoditur, cum magis fini, ad quem instituta est, respon-
det. Sunt autè maxime diuersi fines Humana et Diuina legis, cum
Humana sit finis externa politia, Diuina autè celestis et beata
Si itaq. Diuina sit hæc lex, et Humana credatur, ad Humanum

finem dirigatur necesse est: quare non perfecte observabitur.

Sed est, quod aequè perfecte, non tamen aequè tuto custodiri poterit.

Ingens n. periculum est sic sacra humana miscere, ut humana veluti divina venerentur, vel divina ut humana contemnantur. Explicat

hoc periculum ex Propheta dñs Matth. xv. cum, inquit, sine causa colunt me docentes doctrinas, et mandata hominum. Non damnat his verbis servator noster hominum mandata, ut Lutherani blasphemant: sed reprobat cultum, timoremque Dei mandatis hominum inniti. Quodq.

hominum mandata nobilitatis sedes occupent, quæ Dei mandatis propriè conveniunt. Si igitur præceptum aliquod humanum veluti sit Divinum veneremur, præculum est, et ut inquit scriptura, Frustra Deum colimus.

At si quod Divinum est, ut humanum sequamur, summa Deum injuria afficimus. An hoc sit ingens periculum, vos testes appello, et imploro.

Audimus enim omnes ab aliquib. assertum hoc in loco fuisse, quod paria sunt Divina, humanaq. mandata. Non ambigo de fide, rectaq. et

Catholica illor. intelligentia in hac propositione, sed de periculo tantum loquor, in quod vocamur, si quo inrè nobis præceptum sit residendum esse, exploratum non fuerit. Nam proposito hoc, quod paria sint Di-

vena, humanaq. mandata in alior. ore, quor. fides non esset perspicua non toleraretur, cum Prophetis, Evangelis, Divisq. Paulo 2. ad Hebr. cap. repugnet. Illud aut, quod Luca x. scribitur. Qui vos spernit,

me spernit: qui vos audit, me audit; non convincit aequalitatem sed duntaxat quod non audientes Ecclesiam, peccato sunt obnoxii: quodq. nota peccandi ratio est, quia Deus ipse offenditur: quod et

in Propheta legimus. Tibi soli peccavi, et malum coram te feci cum Uriam interfecisset. De D. aut. Roma sententia omnib. eius

studiosis notissimum est inter humana, Divinaq. Usque ad rationem

Nam ubi ex professo hanc rem disputat. ut in p^a secunda in questionib. de
malis. in 2^a secunda questione 104. apertissimis uerbis docet. præcepta ob
auctoritatem præcipientis inæqualia. et disparia esse. nec sibi ipse contrarius
est. cum in 4. sententiar. distinctione 40. asseruerit eandem habere
efficaciam obligandi. quam præceptum Diuinum. Namq. non de obliga-
tione. qua peccato quis obnoxius est. sermo erat. sed de efficacia ad
dirimendum matrimonium. Equè enim matrimonium dirimebat impedimētū
ex auct^e Ecclesie. sicut ex lege Diuina. Differunt aut^e hæc duo. quia
Matrimonium non posse consistere ad negationem spectat. que non suscipit
magis et minus. et ideo inter dirimenta matrimonium. inter dirimenta
duo. non inter impedimenta. nullum potest esse discrimen. Peccatum aut^e
ad genus prauationis pertinet. quod magis et minus suscipit. Hinc sicut
unus magis et minus aeger est. ita magis et minus peccat. Habet præterea
Diuina lex igniculos mille. qua maxime ad excitanda hominum desideria
ualent. quor. summa a Davide in Psal. 18. colligitur cum inquit
Lex domini immaculata. conuertens animas. Habet agnita miram suau-
tatem. dicente Prop^heta. Desiderabilia super aurum. et lapidem pretiosū
dulciora super mel et fauam. Habet immortales. sempiternasq. pro-
missiones. immo promissiones Eius uita. et eterne. immo et retributio-
is. Etenim dicebat David. Seruus tuus custodit mandata tua. et in cultu
dicendis illis retributio multa. Huius impulsoris energia usus est Moses
Legibus suis addens. Hæc dicit dominus. Hunc imitatus est D. Paulus.
qui frequentissime inculcat. Non ego. sed dominus dixit. Hoc edem D.
Ioannes. Non mandatū nouum (aut) do uobis. sed quod audistis in his
Hoc. exempla forsate Eccl^{ie} imitata est. sed (ut coetera omittam)
uice omnium erit Concilium sub Clemente quinto Vienna congregatū

Nam cum pluries iuram Ecclesia frustra prohibuisset, quemadmodum nunc de Residentia contingit, sanxerunt Patres illam fuisse Divino iure prohibitam: unicum hoc remedium ad eam tollendam existimantes. Quod maxime Ecclesia profuit. Hoc idem si de residentia sanciretur, eandem Ecclesie utilitatem afferret. Nec ullum vides in hac re viscerum contrarios: cum ex ratione methodi compertissimum sit concinne tractatione aliquam dub. locis posse poni. Concinne itaq. et comodissime in hoc loco hac res tractari posset. Hac de primo genere. Quoad secundum genus ne soli lumen addam, aut acta iam agam, me subscribam.

" (61)

Sicut omnes duodecim illi Articuli fuerint simul propositi tanquam in 3^a sessione omnium eorum materia essent definienda, visum est tamen super 4to primo dicendum esse a patribus concilii p^{ri}mo et non super omnes simul, quod et factum est.

In primo autem articulo propositio non ea fuerat intentio legatorum nec id quidem cogitatum quod de residentie obligatione iuris ne esset divini an tamen humani, sermo habendus esset, multis tamen ex patribus statim occurrit sensus ille, et visum est eis locum datum esse et opportunum, talem rem ipsam tractandi et definiendi, alijs vero contra visum est non id queri nec subintelligi sub verbis articulo, qua de re non potuit permitui legatos ipsos ipsam articulum sic proposuisse, et quantum in ipsis fuit impedire conati sumus ne a patribus verba fierent de articulo iuxta illam sensum, quod et adepti sumus a multis, ab alijs vero id habere non potuerunt. Dixerunt ergo Imperij super eo articulo et alijs tribus, cardinalis Madrucci, Præfatus Hierosolimitanus, Aquilensis, et Venetus, et Archiepiscopus Narbonensis nulla habita mentione illius rei esse ne definiendam, quo iure pastores residere tenerent, iuxta